-6 Firm, hard. **-भुः** 1 Ether. -2 Space. -3 Time. -4 The soul. -5 A lord, ruler, master, sovereign, king. -6 The supreme ruler; नादत्ते कस्यचित् पापं न चैव सुकृतं विभुः Bg. 5. 15; 10. 12; प्रकृतेर्विभुत्वयोगात् Sāṅkhya K. 42. -7 A servant. -8 N. of Brahman. -9 Of Śiva; विभुमपि तं यदमी स्पृशन्ति भावाः Ku. 6. 95; 7. 31; Mu. 1. 1. -10 Of Viṣṇu.

विभुता Power, supremacy, glory; विभुतानुषङ्गि भयमेति जनः Ki. 6. 35.

विभुग्न *a.* Bent, curved; शयिता चापविभुग्नगात्रयष्टिः Bu. Ch. 5. 52.

विभू 1 P. 1 To appear, become manifest. -2 To be equal to, suffice for; एकमेव तदेकं सन्न व्यभवत् Bṛi. Up. 1. 4. 11: Bhāg. 5. 1. 12. -3 To pervade; आत्मन्यहच्छया प्राप्तं विबुभूषुरुपाददे Bhāg. 2. 5. 21. -4 To be able, be capable of, prevail. *-Caus.* 1 To think of, reflect, contemplate. -2 To be aware of, know, perceive, discover, see; तामिन्दुसुन्दरमुखीं सुचिरं विभाव्य Māl. 1. 18; 5. 21; न विभाव्यन्ते लघवो वित्तविहीनाः पुरोऽपि निवसन्तः Pt. 5. 7; U. 2. 24. -3 To see or observe minutely, perceive carefully; V. 4. -4 To decide, settle, make clear. -5 To manifest, show, reveal; यशः परं जगति विभाव्य वर्तिता Mb. 7. 2. 15. -5 To separate. -6 To suppose, imagine. -7 To convince. -8 To establish, prove; तव सुचरितमङ्गुलीय नूनं प्रतनु ममेव विभाव्यते फलेन Ś. 6. 11. -9 To protect; लोकान् विभावयसि हंसि जगत्प्रतीपान् Bhāg. 7. 9. 38.

विभावः 1 (In Rhet.) Any condition which produces or develops a particular state of body or mind; (one of the three main divisions of *Bhāvas*, the other two being अनुभाव and व्यभिचारिभाव q. q. v. v.); रत्याद्युद्बोधका लोके विभावाः काव्यनाट्ययोः S. D. 62; its chief subdivisions are आलम्बन and उद्दीपक; see आलम्बन. -2 A friend, an acquaintance. -3 Any exciting circumstance (as dress &c.).

विभावक *a.* 1 Manifesting, showing. -2 Discussing. -3 Procuring; त्वरमाणोऽभिनिर्यातु विप्रेभ्योऽर्थविभावकः Mb. 3. 33. 84.

विभावनम्, -ना 1 Clear perception or ascertainment, discrimination, judgment. -2 Discussion, investigation, examination. -3 Conception, imagination; यदन्यदन्यत्र विभाव्यते भ्रमात् A. Rām. 7. 5. 37. -4 Development. -5 Protection (पालन); यस्याङ्घ्रिपद्मं परिचर्य विश्वविभावनायात्तगुणाभिपत्तेः Bhāg. 4. 8. 20. -6 Looking, sight (दर्शन); पश्चिमां तु समासीनः सम्यगृक्षविभावनात् Ms. 2. 101. -7 Showing, manifesting; Ms. 9. 76 (com.). **-ना** (In Rhet.) A figure of speech in which effects are represented as taking place though their usual causes are absent; क्रियायाः प्रतिषेधेऽपि फलव्यक्तिर्विभावना K. P. 10.

विभावित *p. p.* 1 Manifested, made clearly visible. -2 Known, understood, ascertained; ततः शरीरीति विभाविताकृतिम् Śi. 1. 3. -3 Seen, conceived; अविभावितनिष्क्रमप्रयाणः Ki. 13. 27. -4 Judged, discriminated. -5 Inferred, indicated. -6 Proved, established. **-Comp. -एकदेश** *a.* 'with whom a part has been discovered', who has been found guilty with regard to a part (of what is in dispute); विभावितैकदेशेन देयं यदभियुज्यते Y. 4. 17.

विभाव्य *a.* Comprehensible; महतां हि धैर्यमविभाव्यवैभवम् Ki. 12. 3.

विभूत *p. p.* 1 Arisen, produced. -2 Appeared, manifested. -3 Great, mighty.

विभूतिः *f.* 1 Might, power, greatness; सा विभूतिरनुभावसंपदां भूयसी तव Śi. 14. 5; Ku. 2. 61. -2 Prosperity, welfare; अघोपघातं मघवा विभूत्यै भवोद्भवाराधनमादिदेश Ki. 11. 80. -3 Dignity, exalted rank. -4 Riches, plenty, magnificence, splendour; ममैष कामो भूतानां यद् भूयासुर्विभूतयः Bhāg. 6. 4. 44; अहो राजाधिराजमन्त्रिणो विभूतिः Mu. 3; R. 8. 36. -5 Wealth, riches; (लोकान्) त्रीनत्यरोच उपलभ्य ततो विभूतिम् Bhāg. 1. 16. 34; विभूतयस्तदीयानां पर्यस्ता यशसामिव R. 4. 19; 6. 76; 17. 43. -6 Superhuman power (which consists of eight faculties, अणिमन्, लघिमन्, प्राप्ति, प्राकाम्य, महिमन्, ईशिता, वशिता and कामावसायिता); Ku. 2. 11. -7 Ashes of cow-dung. -8 N. of Lakṣmī; हित्वेतरान् प्रार्थयतो विभूतिर्यस्याङ्घ्रिरेणुं जुषतेऽनभीप्सोः Bhāg. 1. 18. 20. -9 Expansion (विस्तार); एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः Bg. 10. 7. -10 Disposition; क्षेत्रज्ञ एता मनसो विभूतीर्जीवस्य मायारचितस्य नित्याः Bhāg. 5. 11. 12.

विभूरसिः The god of fire.

विभूष् 10 U. 1 To adorn, decorate; केयूरा न विभूषयन्ति पुरुषम् Bh. 2. 19; Śi. 9. 33; Ku. 1. 28. -2 Ved. To shine forth, appear.

विभूषणम् Ornament, decoration; विशेषतः सर्वविदां समाजे विभूषणं मौनमपण्डितानाम् Bh. 2. 7; R. 16. 80.

विभूषा 1 Ornament, decoration; संपेदे श्रमसलिलोद्गमो विभूषा Ki. 7. 5; R. 4. 54. -2 Light, lustre. -3 Beauty, splendour.

विभूषित *p. p.* Adorned, decorated, ornamented. **-तम्** An ornament, decoration.

विभृत *p. p.* Upheld, supported, maintained.

विभ्रंश् 1 Ā., 4 P. 1 To drop or fall down. -2 To go to ruin, decay. -3 To fall, stray from, go astray. -4 To lose. -5 To disappear, vanish. -6 To fail. *-Caus.* 1 To strike off, knock down. -2 To lead astray, seduce. -3 To destroy, ruin, annihilate. -4 To deprive (one) of.

विभ्रंशः 1 Falling away or off; slipping; अशर्करामविभ्रंशां समतीर्थामशैवलाम् Rām. 3. 73. 11. -2 Decay, decline, ruin. -3 A precipice; राज्यं चाप्युग्रविभ्रंशं संशयो जीवितस्य वा Mb. 5. 134. 28. -4 Diarrhœa, laxity of the bowels. -5 Perturbation.